

Marian Pilarski „Grom”, „Bończa”, „Jar”, „Olgierd”, mjr, obrońca Lwowa, uczestnik wojny polsko-bolszewickiej, żołnierz zawodowy WP, oficer ZWZ-AK i WiN; syn Franciszka i Marii z d. Mrawczyńska, ur. 30 VIII 1902 r. w Pisarzowicach, gm. Biała Krakowska.

W listopadzie 1918 r. wstąpił ochotniczo do WP, uczestniczył w obronie Lwowa. W czasie wojny polsko-bolszewickiej walczył w składzie 30. pp; był dwukrotnie ranny. W okresie międzywojennym służył w 83. pp w Kobryniu.

We wrześniu 1939 r. walczył wraz z pułkiem w składzie SGO „Polesie”. Po bitwie pod Kockiem dostał się do niewoli niemieckiej. 29 X 1939 r. pod Małogoszczą zbiegł z transportu do Niemiec i powrócił do Tyszowiec, gdzie przebywała jego żona. Od 1940 r. członek ZWZ-AK, m.in. dowódca kompanii 20, a następnie kompanii 21 w Obwodzie AK Tomaszów Lub. Bronił polskiej ludności cywilnej przed Niemcami i oddziałami UPA.

Po wkroczeniu Armii Czerwonej, będąc poszukiwanym przez NKWD i UB, pozostał w konspiracji. Został komendantem i wykładowcą szkoły podchorążych AK w lasach koło Tomaszowa Lub. 11 IX 1945 r. objął funkcję II sekretarza Obwodu WiN Zamość, nadto pełnił funkcję oficera wywiadu tegoż obwodu. 8 VII 1946 r. mianowany komendantem Obwodu WiN Zamość.

Ujawnił się 11 IV 1947 r. przed PUBP w Zamościu. Niedługo potem podjął decyzję o powrocie do konspiracji. Poprzez nawiązanie kontaktu z dawnymi współpracownikami z AK-WiN rozpoczął jesienią 1947 r. formowanie nowego ośrodka, który przyjął nazwę II Inspektoratu Zamojskiego AK. Pilarski objął funkcję inspektora (komendanta) organizacji.

Aresztowany 12 IV 1950 r. w Zamościu przez funkcjonariuszy WUBP w Lublinie. Przeszedł bardzo ciężkie śledztwo. Skazany 16 X 1951 r. przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Lublinie na karę śmierci. Wyrok wykonano 4 III 1952 r. w więzieniu na Zamku w Lublinie.

7 XI 1991 r. Sąd Warszawskiego Okręgu Wojskowego uznał wyrok z 16 X 1951 r. wydany przez WSR w Lublinie za nieważny. Pośmiertnie Marian Pilarski został awansowany do stopnia pułkownika, a w 2007 r. odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski przez Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego.

Szcątki Mariana Pilarskiego odkryto 23 I 2017 r. podczas prac ekshumacyjnych na Cmentarzu Rzymskokatolickim przy ul. Unickiej w Lublinie.

Artur Piekarz, OBPiI IPN w Lublinie